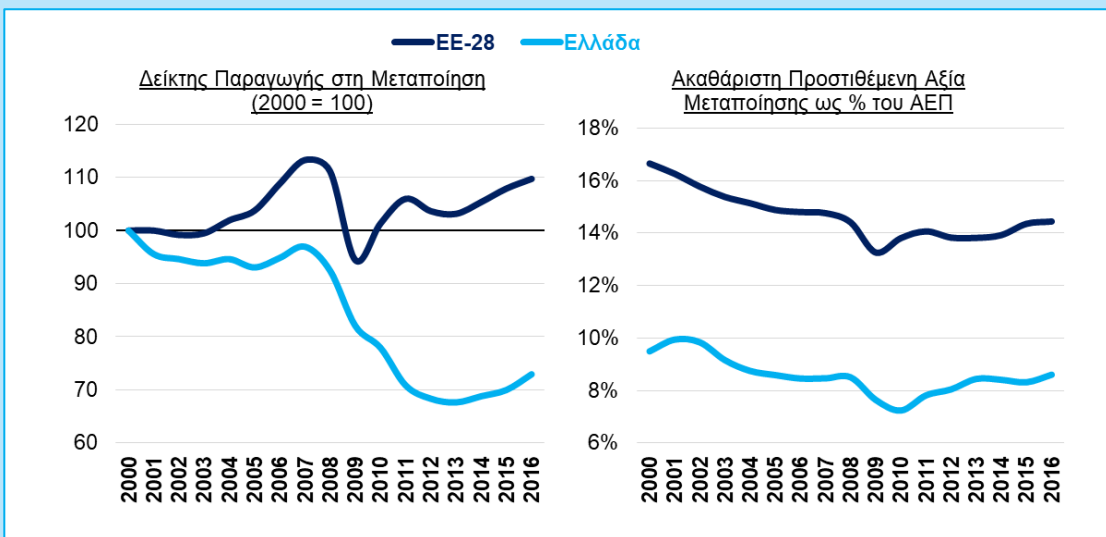


Η Βιομηχανία είναι εθνική υπόθεση!

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Την άμεση ανάγκη ενίσχυσης της εξωστρεφούς βιομηχανικής παραγωγής και των παραγωγικών επενδύσεων, ως προτεραιότητα για τη σταθερή και διατηρήσιμη ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, επισημαίνουν με κοινή τους παρέμβαση ο ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών, η Ελληνική Παραγωγή - Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη και οι Περιφερειακοί Σύνδεσμοι Βιομηχανιών: ΣΒΑΠ Σύνδεσμος Βιομηχανιών Αττικής - Πειραιώς, ΣΒΘΚΕ Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας και Κεντρικής Ελλάδος, ΣΒΠΔΕ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος και ΣΒΣΕ Σύνδεσμος Βιομηχανιών Στερεάς Ελλάδας. Ο τομέας της βιομηχανίας και ειδικότερα της μεταποίησης είναι η καρδιά κάθε σύγχρονης οικονομίας και διαδραματίζει κομβικό ρόλο για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή. Τα τελευταία χρόνια, και ιδιαίτερα μετά την παγκόσμια κρίση του 2008, η Ευρώπη και οι ΗΠΑ εφαρμόζουν πολιτικές ενίσχυσης της βιομηχανίας αναγνωρίζοντας τη συμβολή της στην ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη βιομηχανία, έχοντας ως στόχο την αύξηση της συμβολής της μεταποίησης στο 20% του Ευρωπαϊκού ΑΕΠ έως το 2020. Στην Ελλάδα, η χρόνια απουσία πολιτικής για την ενίσχυση της παραγωγικής βάσης και το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον συνέβαλαν στην εξασθένηση της βιομηχανίας και της μεταποίησης (κάτω από 9% του ΑΕΠ στην Ελλάδα έναντι περίπου 15% στην ΕΕ) καθώς και στη δημιουργία ενός χρόνιου ελλειμματικού εμπορικού ισοζυγίου. Η οριστική και βιώσιμη έξοδος της χώρας από την κρίση προϋποθέτει ένα νέο παραγωγικό και αναπτυξιακό υπόδειγμα βασισμένο στην ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής και ιδιαίτερα της παραγωγής διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών. Ένα **μεσοπρόθεσμο σχέδιο βιομηχανικής ανάπτυξης είναι η απαραίτητη εκκίνηση** για την υπέρβαση των χρόνιων υστερήσεων και τη σταδιακή σύγκλιση προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ως άμεση προτεραιότητα τίθεται η **δέσμευση σε ένα εθνικό στόχο για την αύξηση της συμμετοχής της μεταποίησης στο 12% στο ΑΕΠ έως το 2020 (από το 8,6% που είναι σήμερα) και στο 15% μεσοπρόθεσμα**. Η υιοθέτηση εθνικού στόχου για τη μεταποίηση πρέπει να γίνει με **ευρεία συναίνεση, στο πλαίσιο μιας μακροχρόνιας στρατηγικής** που θα υπηρετείται με τις κατάλληλες πολιτικές εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας, με συμπληρωματικές δράσεις που θα εξειδικεύουν, ποσοτικοποιούν και υποστηρίζουν την πορεία σύγκλισης με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, μα κυρίως με συνέπεια και ανεξαρτήτως εκλογικών κύκλων και πολιτικών αλλαγών. Η στρατηγική για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και ο σχετικός ποσοτικός στόχος πρέπει να αποτελούν και **βασικά δομικά στοιχεία του Εθνικού Αναπτυξιακού Σχεδίου** (Growth Strategy) που συζητείται αυτή την περίοδο.
- Σχεδόν αμετάβλητος σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα παρέμεινε ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Νοέμβριο του 2017 (στις 98,4 μονάδες από 98,3 τον Οκτώβριο του 2017 και 92,9 τον Νοέμβριο του 2016), με τις προσδοκίες στη βιομηχανία και το λιανικό εμπόριο να καταγράφουν οριακή βελτίωση, ενώ στις κατασκευές σημειώθηκε επιδείνωση. Οριακή βελτίωση εμφάνισε επίσης η καταναλωτική εμπιστοσύνη (στις -53,8 μονάδες από -54 τον Οκτώβριο του 2017 και -66,9 τον Νοέμβριο του 2016), κυρίως λόγω των σχετικά πιο αισιόδοξων προβλέψεων των νοικοκυριών για την εξέλιξη της ανεργίας. Παράλληλα, άνοδο για πέμπτο συνεχόμενο μήνα σημείωσαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Οκτώβριο του 2017 (+€585 εκατ. μηνιαία ροή), ενώ η πληρωμή των υπολοίπων δόσεων φόρου εισοδήματος και ΕΝΦΙΑ αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στο υπόλοιπό τους το επόμενο διάστημα. Την ίδια ώρα, οι καταθέσεις των επιχειρήσεων, αν και παρουσίασαν αρνητική ροή τον Οκτώβριο (-€85 εκατ.), εμφανίζουν ανοδική πορεία από τον Ιούλιο του 2015, γεγονός το οποίο μπορεί να αποδοθεί αφενός στην αυξανόμενη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών και αφετέρου στην άνοδο του τουρισμού. Ταυτόχρονα η απομόχλευση δανείων προς επιχειρήσεις έχει περιοριστεί σημαντικά σε σύγκριση με τις αρχές του 2014, την ώρα που τα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια εξακολουθούν να σημειώνουν αρνητική ετήσια μεταβολή (-0,6% και -2,9%).

Η Μεταποίηση στην Ελλάδα και την ΕΕ-28



Παραγωγή στη Μεταποίηση και Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Μεταποίησης ως ποσοστό του ΑΕΠ
(Eurostat, 2016)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

Quest uni.systems

Η ενίσχυση της βιομηχανίας στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής βιομηχανικής στρατηγικής ως προτεραιότητα για την ανάκαμψη της οικονομίας

«Να γίνει εθνικός στόχος η αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής στο 12% του ΑΕΠ έως το 2020»

A. Η αναγκαιότητα

Ο τομέας της βιομηχανίας και ειδικότερα της μεταποίησης είναι η καρδιά κάθε σύγχρονης οικονομίας και διαδραματίζει κομβικό ρόλο για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Παρέχει σταθερές και ποιοτικές θέσεις εργασίας, αποτελεί τη βάση της εξωστρέφειας, στηρίζει τα δημόσια έσοδα, μετατρέπει την καινοτομία σε επιχειρηματικότητα και καθορίζει την παγκόσμια οικονομική θέση της κάθε χώρας.

Τα τελευταία χρόνια η Ευρώπη αλλά και οι ΗΠΑ υιοθετούν και εφαρμόζουν πολιτικές ενίσχυσης της βιομηχανίας και ειδικότερα της μεταποίησης, αναγνωρίζοντας ότι η υποχώρησή της συνιστά απειλή για την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους και την κοινωνική συνοχή.

B. Η Ευρωπαϊκή πολιτική

Τον Ιανουάριο του 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αντλώντας τα διδάγματα από την παγκόσμια κρίση του 2008, υιοθέτησε τη φιλόδοξη Ανακοίνωση «Για μια Ευρωπαϊκή Βιομηχανική Αναγέννηση» (COM/2014/014), θέτοντας ως στόχο την αύξηση του μεριδίου της μεταποίησης στο 20% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ (από 13,9% το 2014 και 14,4% το 2016) έως το 2020.

Η Ανακοίνωση επικεντρώνεται στην ανάγκη αντιστροφής της αποβιομηχάνισης, εκτιμώντας πως μια ισχυρή βιομηχανική βάση έχει καθοριστική σημασία για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, αλλά και για την ευημερία των ευρωπαίων πολιτών.

Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, «η κρίση ανέδειξε τη σημασία της πραγματικής οικονομίας και μιας ισχυρής βιομηχανίας στην Ευρώπη λόγω (και) της υψηλής διαδραστικότητάς της μεταξύ διαφορετικών τομέων» υπογραμμίζοντας ότι «η βιομηχανική εγκατάλειψη της Ευρώπης δεν μπορεί να συνεχιστεί».

Πρόσφατα, στις 13 Σεπτεμβρίου 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε μια «ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για τη βιομηχανική πολιτική για την ενίσχυση της βιομηχανίας και της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης», επαναβεβαιώνοντας την προσήλωσή της στην επίτευξη του στόχου για αύξηση του μεριδίου της μεταποίησης στο 20% (κατά μέσο όρο) του ευρωπαϊκού ΑΕΠ έως το 2020.

Γ. Η περίπτωση της Ελλάδας

Στη χώρα μας, η συνεχής εγκατάλειψη της μεταποίησης και ο αρνητισμός απέναντι στην επιχειρηματικότητα είχαν ριζώσει στην νοοτροπία της Πολιτείας, στους νόμους, στις διαδικασίες, στο δημόσιο διάλογο και τις πολιτικές προτεραιότητες, με αποτέλεσμα, να συρρικνωθεί δραματικά η μεταποιητική βάση. Το στοιχείο αυτό, συνδυαζόμενο με την απώλεια ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, οδήγησαν στην εκτόξευση του ελλείμματος στο εξωτερικό ισοζύγιο, καθιστώντας τη χώρα, σε συνδυασμό με τον δημοσιονομικό εκτροχιασμό, διπλά ευάλωτη σε κάθε διεθνή κρίση.

Παρά τις επιπρόσθετες δυσκολίες με τις οποίες βρέθηκε αντιμέτωπη, η ελληνική βιομηχανία επέδειξε αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα στα χρόνια της κρίσης. Λόγω των υψηλών πολλαπλασιαστικών επιδράσεων της, η συμβολή της στην οικονομία και την κοινωνία είναι ακόμα και σήμερα, παρά τη χαμηλή συμμετοχή της στο ΑΕΠ, καθοριστική:

- Οι μεταποιητικές δραστηριότητες δημιουργούν το **9,9%** περίπου της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) το 2016 που αντιστοιχεί στο **8,6%** του ΑΕΠ, ενώ ο ευρύτερος βιομηχανικός τομέας (μεταποίηση, εξόρυξη, ενέργεια, κτλ) δημιουργεί το **13,8%** της ΑΠΑ, με €20,5 δισ. άμεσα. Ακόμα και μέσα στην κρίση και συνεισφέρει το **19,8%** του

ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος¹, δηλαδή €13 δισ.

- Το **87,7%** των εξαγωγών αγαθών είναι βιομηχανικά προϊόντα (αξίας **€22,3** δισ.) ή το **42,1%** των συνολικών εξαγωγών (συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού, της ναυτιλίας των μεταφορών, κλπ.) μέσα από εξαγωγές σε **181** χώρες.
- Η βιομηχανία δημιουργεί απασχόληση σε περίπου **1,2** εκατομμύριο εργαζόμενους (άμεση, έμμεση και προκαλούμενη επίδραση, πηγή IOBE). Δηλαδή, **1** στους **4** εργαζόμενους απασχολείται σε βιομηχανικές δραστηριότητες ή σε δραστηριότητες που οφείλονται στη βιομηχανία.
- Η βιομηχανία συνεισφέρει το **40%** του συνολικού φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων, ενώ ακόμα και μέσα στην κρίση πραγματοποίησε **€23** δισ. επενδύσεις (2009-2015).

Δ. Για μια εθνική βιομηχανική πολιτική

Στην Ελλάδα δεν έχει υπάρξει μέχρι τώρα μια ολοκληρωμένη προσέγγιση βιομηχανικής πολιτικής αλλά και συμμετοχής στην επεξεργασία, διαμόρφωση και εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής ενίσχυσης της βιομηχανίας. Η χώρα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις της ευρωπαϊκής κατάταξης σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή της μεταποίησης στο ΑΕΠ (κάτω του 10% έναντι 15% του μέσου ευρωπαϊκού όρου) αλλά εξακολουθεί να μην έχει εθνικό στόχο για το 2020, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής «για την Αναγέννηση της Ευρωπαϊκής Βιομηχανίας».

Υπάρχουν ωστόσο προφανείς λόγοι για μία εθνική βιομηχανική στρατηγική στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων που θέτει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την βιομηχανική ανασυγκρότηση:

- **Έξοδος από την κρίση:** Η ανάκαμψη στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνισμού και οι θετικοί ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ για την Ελλάδα δεν θα μπορέσουν να επιτευχθούν χωρίς την αύξηση της εξωστρεφούς βιομηχανικής παραγωγής (μέσω

διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων - tradable goods) και των παραγωγικών επενδύσεων.

- **Νέες θέσεις εργασίας:** Η προσπάθεια αναγέννησης της ίδιας της μεταποίησης θα δώσει ώθηση σε σειρά άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων που εξαρτώνται από αυτήν, άμεσα ή έμμεσα, σε όλους τους τομείς της οικονομίας, με διατηρήσιμο αποτέλεσμα την αύξηση των θέσεων εργασίας και τη βελτίωση των εισοδημάτων.
- **Ευρωπαϊκή κατεύθυνση:** Οφείλουμε να εξειδικεύσουμε και να προσαρμόσουμε τους γενικούς άξονες που θέτει η Ευρωπαϊκή Βιομηχανική Στρατηγική στην ελληνική πραγματικότητα, ώστε να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που προσφέρονται και να προσαρμόσουμε τις λύσεις στα ειδικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελληνική βιομηχανία.

Ένα μεσοπρόθεσμο σχέδιο βιομηχανικής ανάπτυξης είναι η απαραίτητη εκκίνηση για την υπέρβαση των χρόνιων υστερήσεων και τη σταδιακή σύγκλιση προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Άμεση προτεραιότητά μας στο πλαίσιο αυτό είναι η δέσμευση σε έναν εθνικό στόχο για την αύξηση της συμμετοχής της μεταποίησης στο 12% στο ΑΕΠ έως το 2020 και στο 15% μεσοπρόθεσμα.

Η υιοθέτηση εθνικού στόχου για τη μεταποίηση πρέπει να γίνει **με ευρεία συναίνεση, στο πλαίσιο μιας μακροχρόνιας στρατηγικής** που θα υπηρετείται με τις κατάλληλες πολιτικές εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας, με συμπληρωματικές δράσεις που θα εξειδικεύουν, ποσοτικοποιούν και υποστηρίζουν την πορεία σύγκλισης με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, μα κυρίως με συνέχεια και συνέπεια ανεξαρτήτως εκλογικών κύκλων και πολιτικών αλλαγών. Η στρατηγική για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και ο σχετικός ποσοτικός στόχος πρέπει να αποτελούν και βασικά **δομικά στοιχεία του Εθνικού Αναπτυξιακού**

¹ Ακαθάριστο Λειτουργικό Πλεόνασμα = Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία – Αμοιβές μισθωτών – Φόροι στην παραγωγή + Επιδοτήσεις (χωρίς αγορά ακινήτων)

Σχεδίου (Growth Strategy) που συζητείται αυτή την περίοδο.

Η υιοθέτηση Εθνικού στόχου οφείλει να αποτελεί την αφετηρία και το σημείο αναφοράς για μια ελληνική βιομηχανική πολιτική, σε συνάφεια με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε., αλλά και με συμπληρωματικές δράσεις εθνικής εμβέλειας που να εξειδικεύουν και υποστηρίζουν την πορεία σύγκλισης με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Η προσέγγιση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει την περιοδική αξιολόγηση της πορείας επίτευξης του στόχου και την αναθεώρηση των μέσων και των πολιτικών που υιοθετούνται.

Μεταξύ άλλων, η εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής για τη βιομηχανία, θα διευκολύνει την ποιοτική αναβάθμιση της ελληνικής μεταποίησης προς τις εξής κατευθύνσεις:

1. **Εξωστρεφής προσανατολισμός** με διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα και συμμετοχή σε διεθνείς αλυσίδες αξίας. Σταδιακά η ελληνική μεταποίηση πρέπει να μετατραπεί σε προμηθευτή ενδιαμέσων και τελικών αγαθών, με επιστροφή των μεριδίων τελικών αγαθών μεταποίησης ως % των συνολικών εξαγωγών στο 50% (που ήταν το 2005), έναντι του 38% (το 2011).
2. **Ταχύτερη και ουσιαστικότερη ενσωμάτωση της καινοτομίας** στην παραγωγή, στις διεργασίες και τα προϊόντα, που βελτιώνουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της μεταποίησης
3. **Επιτάχυνση νέων παραγωγικών επενδύσεων** με υψηλή προστιθέμενη αξία και παραγωγή προϊόντων με καινοτομία, τεχνολογία και προστιθέμενη αξία.
4. **Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος** και μείωση της γραφειοκρατίας, ώστε να βελτιωθεί η θέση σε δείκτες όπως το Doing Business (61^η θέση σήμερα), WEF (87^η θέση σήμερα), ΟΟΣΑ, ρυθμιστικά εμπόδια για ίδρυση επιχειρήσεων (27^η θέση σήμερα στις 42 χώρες), κτλ.

Ε. Η πρόκληση

Η οριστική και βιώσιμη έξοδος από την κρίση προϋποθέτει ένα νέο παραγωγικό και αναπτυξιακό υπόδειγμα βασισμένο στην ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής και μεταποίησης και στην αύξηση της παραγωγής διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών. Η απουσία έως σήμερα συνεκτικής βιομηχανικής πολιτικής έχει οδηγήσει σε αποσπασματικές παρεμβάσεις, οι οποίες δεν έχουν επιφέρει ικανοποιητικά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Η αντιστροφή αυτής της κατάστασης πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα με πολιτικές που θα αλλάξουν τα δεδομένα ως προς την υψηλής προστιθέμενης αξίας παραγωγή στη χώρα και κατά προέκταση την ικανότητα της χώρας να εξαγει αυτά τα προϊόντα. Μία πρώτη προτεραιότητα σε αυτές τις πολιτικές θα πρέπει να είναι οι επενδύσεις.

Οι συνυπογράφωντες το κείμενο φορείς θα αναλάβουν σειρά ενημερωτικών πρωτοβουλιών και παρουσίασης εξειδικευμένων προτάσεων πολιτικής προκειμένου να επιτευχθεί ο εθνικός στόχος για τη μεταποίηση στο πλαίσιο μιας μακροχρόνιας Εθνικής Στρατηγικής προστιθέμενης αξίας και αύξησης της συμβολής της μεταποίησης στον εθνικό πλούτο της χώρας. Καλούμε την Πολιτεία, όλα τα κόμματα και τους κοινωνικούς εταίρους να υιοθετήσουν και να στηρίξουν αυτήν την πρωτοβουλία, καθώς και όλους τους κλαδικούς βιομηχανικούς και μεταποιητικούς συνδέσμους να συνυπογράψουν το κοινό πλαίσιο παρέμβασης προς την Πολιτεία και τα κόμματα.

Κοινή παρέμβαση: ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών, Ελληνική Παραγωγή - Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη, ΣΒΑΠ Σύνδεσμος Βιομηχανιών Αττικής - Πειραιώς, ΣΒΘΚΕ Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας και Κεντρικής Ελλάδος, ΣΒΠΔΕ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος και ΣΒΣΕ Σύνδεσμος Βιομηχανιών Στερεάς Ελλάδας.

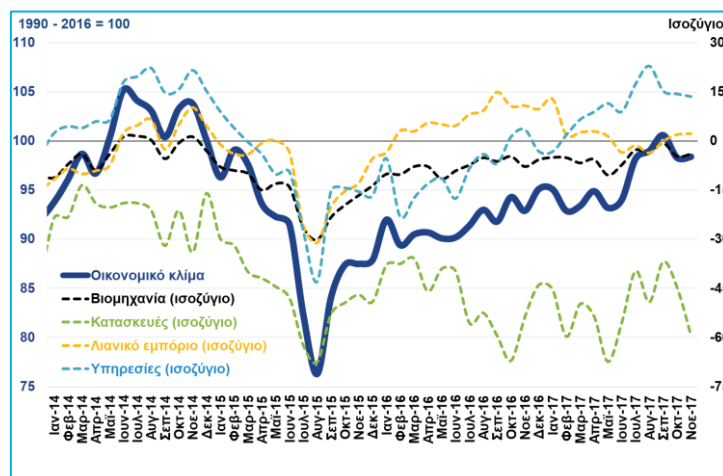
Οικονομικές εξελίξεις

Οικονομικό κλίμα: Σχεδόν αμετάβλητος παρέμεινε ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Νοέμβριο του 2017, ο οποίος διαμορφώθηκε στις 98,4 μονάδες από 98,3 τον προηγούμενο μήνα και 92,9 τον Νοέμβριο του 2016. Οι προσδοκίες στη βιομηχανία και το λιανικό εμπόριο κατέγραψαν οριακή βελτίωση, ενώ στις κατασκευές σημειώθηκε επιδείνωση (**Δ01**). Παράλληλα, οριακή βελτίωση εμφάνισε η καταναλωτική εμπιστοσύνη, η οποία διαμορφώθηκε στις -53,8 μονάδες τον Νοέμβριο του 2017 από -54 τον προηγούμενο μήνα και -66,9 τον Νοέμβριο του 2016, κυρίως λόγω των σχετικά πιο αισιόδοξων προβλέψεων των νοικοκυριών για την εξέλιξη της ανεργίας.

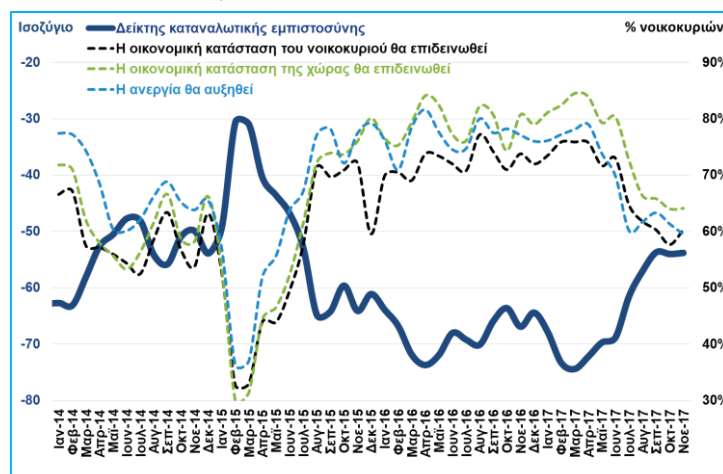
Πιο αναλυτικά, στη βιομηχανία οι προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής και των αποθεμάτων τους επόμενους μήνες παρουσιάζουν βελτίωση, όπως επίσης και οι εκτιμήσεις για την πορεία της απασχόλησης, με το 9,9% των επιχειρήσεων να προβλέπει αύξηση των θέσεων εργασίας και το 77,2% να εκτιμά ότι απασχόληση θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα το επόμενο τρίμηνο. Αντίθετα οι εκτιμήσεις για τις νέες παραγγελίες υποχωρούν ελαφρά, με τα αντίστοιχα ισοζύγια να μεταβάλλονται αρνητικά, τόσο για τις παραγγελίες που αφορούν την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης όσο και για τις παραγγελίες εξαγωγών.

Στο λιανικό εμπόριο, οι προσδοκίες των επιχειρήσεων μεταβάλλονται επίσης θετικά τον Νοέμβριο του 2017, καθώς οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνονται ελαφρά, ενώ αντίθετα οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους αποδυναμώνονται ελαφρά. Ταυτόχρονα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά αύξηση της απασχόλησης περιορίστηκε στο 9,9% από 14,5% τον προηγούμενο μήνα, όμως παράλληλα μόνο το 1,9% εκτιμά μείωση των θέσεων εργασίας (από 4,3% τον προηγούμενο μήνα).

Δ01: Δείκτης οικονομικού κλίματος και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους (EE - DG ECFIN, Νοε. 2017)



Δ02: Καταναλωτική εμπιστοσύνη και εκτιμήσεις νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση, τη γενική κατάσταση της χώρας και την ανεργία (EE - DG ECFIN, Νοε. 2017)



Στις υπηρεσίες, οι επιχειρηματικές προσδοκίες υποχωρούν ελαφρά τον Νοέμβριο του 2017 και, έπειτα από αξιόλογη βελτίωση τους καλοκαιρινούς μήνες, παραμένουν σε επίπεδο αρκετά υψηλότερο σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2016. Έτσι, μετά τη λήξη της τουριστικής περιόδου, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα κατάστασή τους υποχωρούν, ωστόσο οι προβλέψεις τους για την εξέλιξη της ζήτησης τους προσεχείς μήνες ανακάμπτουν, ενόψει και της εορταστικής περιόδου των Χριστουγέννων. Ταυτόχρονα, οι εκτιμήσεις για την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο παρουσιάζουν μικρή βελτίωση, με το 16,1% των επιχειρήσεων να εκτιμά ότι ο αριθμός των απασχολούμενων θα αυξηθεί (από

11,8% τον προηγούμενο μήνα), αν και παράλληλα αυξάνεται το ποσοστό των επιχειρήσεων που προβλέπει μείωση της απασχόλησης (20,2% τον Νοέμβριο του 2017 από 14,3% τον προηγούμενο μήνα).

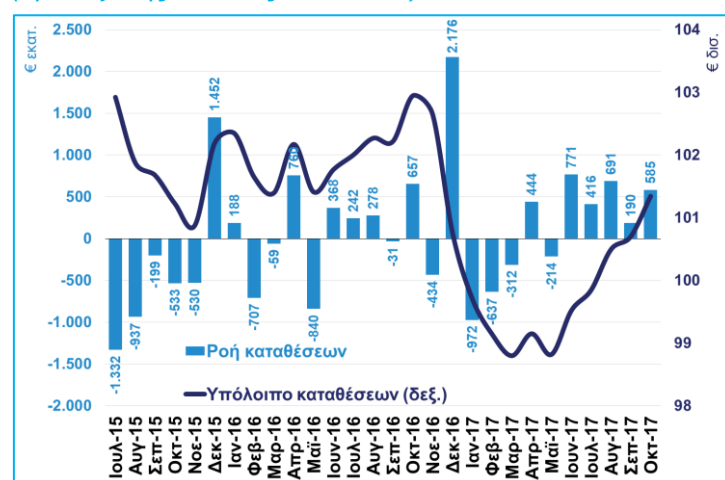
Τέλος, στις κατασκευές το κλίμα επιδεινώθηκε εκ νέου, καθώς οι προβλέψεις των επιχειρήσεων αναφορικά με το πρόγραμμα εργασιών και την απασχόληση υποχωρούν σημαντικά, με το 63,5% των επιχειρήσεων να εκτιμά μείωση των παραγγελιών (από 61,3% τον προηγούμενο μήνα) και το 66,2% μείωση της απασχόλησης (από 42,1% τον προηγούμενο μήνα).

Από την πλευρά των καταναλωτών, ο δείκτης εμπιστοσύνης σταθεροποιείται στο επίπεδο των -54 από τον Σεπτέμβριο του 2017 (-53,7 τον Σεπτέμβριο, -54 τον Οκτώβριο και -53,8 τον Νοέμβριο του 2017), αρκετά υψηλότερα από τις αρχές του 2017 και στο ίδιο περίπου επίπεδο με εκείνο του Ιουλίου του 2015 (Δ02). Έτσι, η ανοδική πορεία που διαμορφώθηκε το προηγούμενο διάστημα δείχνει να ανακόπτεται, πιθανώς ενόψει της τρίτης αξιολόγησης του προγράμματος προσαρμογής και λόγω των αυξημένων φορολογικών υποχρεώσεων των νοικοκυριών. Ωστόσο, η απαισιοδοξία τους αναφορικά με την οικονομική τους κατάσταση και την εξέλιξη της ανεργίας έχει μετριαστεί σημαντικά σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2017, όταν βρισκόταν στο υψηλότερο σημείο.

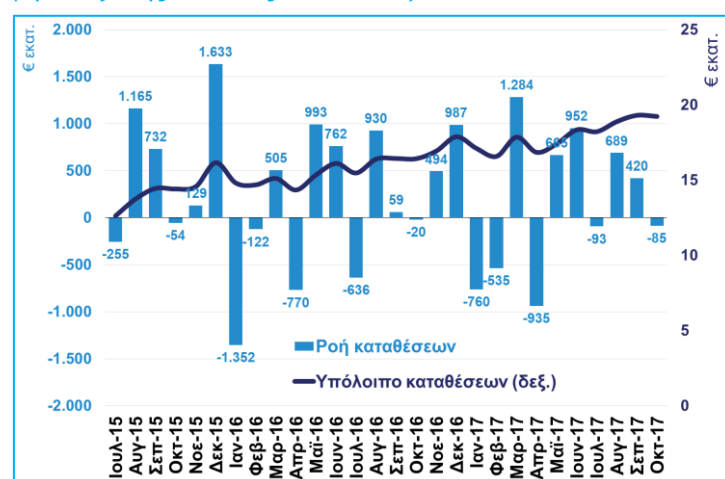
Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Άνοδο για πέμπτο συνεχόμενο μήνα σημείωσαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Οκτώβριο του 2017, παρουσιάζοντας μηνιαία ροή +€585 εκατ., ενώ το υπόλοιπό τους ανήλθε σε €101,3 δισ. (Δ03). Στην εξέλιξη αυτή έχει συμβάλει θετικά η βελτίωση της εμπιστοσύνης μετά την ολοκλήρωση της 2ης αξιολόγησης, καθώς επίσης και η αύξηση των εισπράξεων από τον τουρισμό (+10,3% το διάστημα Ιαν – Σεπ 2017). Ωστόσο, η πληρωμή της 2ης και 3ης δόσης του φόρου εισοδήματος καθώς και η πληρωμή των δόσεων του ΕΝΦΙΑ, αναμένεται να ασκήσουν πιέσεις στο υπόλοιπο των καταθέσεων των νοικοκυριών τους επόμενους μήνες. Αντίθετα, η ροή καταθέσεων των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων ήταν αρνητική κατά

-€85 εκατ. και το υπόλοιπό τους διαμορφώθηκε σε €19,2 δισ. Παρά τη μείωση του Οκτωβρίου, οι καταθέσεις των επιχειρήσεων παρουσιάζουν ανοδική πορεία από τον Ιούλιο του 2015, όταν επιβλήθηκαν τα capital controls (Δ04), γεγονός το οποίο μπορεί να αποδοθεί αφενός στην αυξανόμενη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών και αφετέρου στην άνοδο του τουρισμού.

Δ03: Υπόλοιπο και ροή καταθέσεων νοικοκυριών
(Τράπεζα της Ελλάδος, Οκτ. 2017)



Δ04: Υπόλοιπο και ροή καταθέσεων επιχειρήσεων
(Τράπεζα της Ελλάδος, Οκτ. 2017)



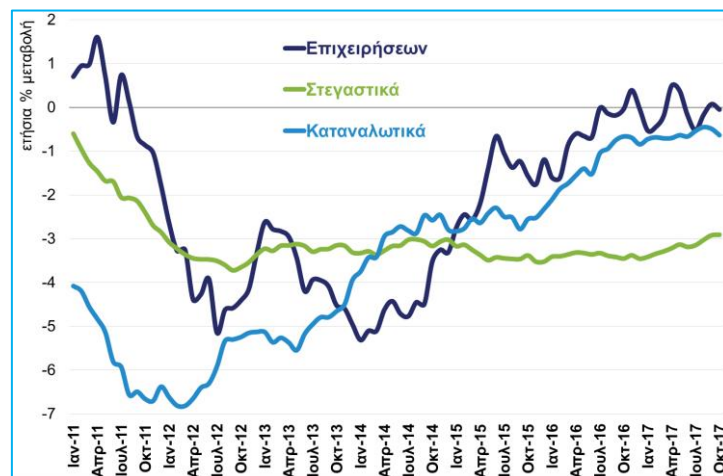
Αναφορικά με τη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα, τον Οκτώβριο του 2017, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής παρέμεινε σε αρνητικό έδαφος (-0,9%), με την απομόχλευση δανείων προς επιχειρήσεις να έχει περιοριστεί σημαντικά σε σύγκριση με τις αρχές του 2014, την ώρα που τα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια εξακολουθούν να σημειώνουν αρνητική ετήσια μεταβολή (-0,6% και -2,9% αντίστοιχα **Δ05**).

Τιμές επαγγελματικών ακινήτων: Μικτή εικόνα παρουσιάζουν οι τιμές των επαγγελματικών ακινήτων κατά το Α' δμηνο του 2017 σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, με τις τιμές γραφείων να εμφανίζουν πτώση κατά -0,3% σε σύγκριση με το Α' δμηνο του 2016, ενώ οι τιμές καταστημάτων αυξήθηκαν κατά +0,7%. Την ίδια ώρα, τα ενοίκια, τόσο των γραφείων όσο και των καταστημάτων, παρουσίασαν μείωση το Α' δμηνο του 2017 σε ετήσια βάση (-0,3% και -1,6% αντίστοιχα **Δ06**).

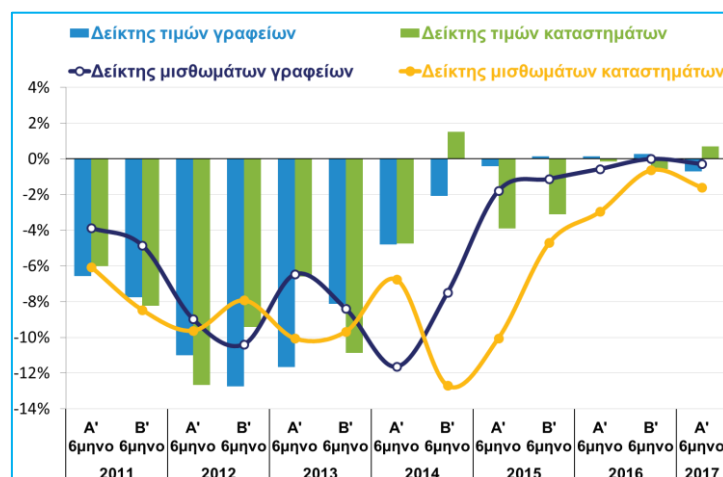
Παράλληλα, με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία για το 2016, οι ονομαστικές τιμές γραφείων στο σύνολο της χώρας αυξήθηκαν κατά +0,2% (-0,4% στην Αθήνα +0,8% στη Θεσσαλονίκη και +0,7% στην υπόλοιπη Ελλάδα), ενώ οι τιμές των καταστημάτων υποχώρησαν κατά -0,4% (-0,9% στην Αθήνα, -0,4% στη Θεσσαλονίκη και +0,4% στην υπόλοιπη Ελλάδα).

Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι η αγορά ακινήτων βρίσκεται σε σημείο καμπής, βγαίνοντας σταδιακά από μία μεγάλη περίοδο ύφεσης. Σημειώνεται, πάντως, ότι τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος αναφέρονται στα επίπεδα τιμών και μισθωμάτων επενδυτικών ακινήτων υψηλών προδιαγραφών και προκύπτουν από εκτιμώμενες αξίες και όχι από πραγματικές συναλλαγές. Επομένως, εκτιμάται ότι εμφανίζουν σχετική υστέρηση στην αποτύπωση ιδίως των αρνητικών μεταβολών, ενώ συχνά – ειδικά σε συνθήκες περιορισμένων συναλλαγών - συμπεριλαμβάνουν και «προεξοφλούν» τις τρέχουσες προσδοκίες της αγοράς.

Δ05: Χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Οκτ. 2017)



Δ06: Τιμές και ενοίκια επαγγελματικών ακινήτων – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Α' δμηνο 2017)





Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€368 δισ.
67% συνόλου*



ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δισ.
51% συνόλου*



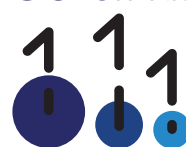
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€62 δισ.
43% συνόλου*



ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δισ. **
30% συνόλου**



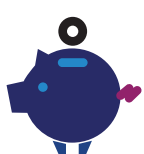
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

190.000
11% συνόλου
ασφαλισμένων
στο ΙΚΑ



ΜΙΣΘΟΙ

€4,8 δισ.
20% συνόλου***



ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,1 δισ.
20% συνόλου***



ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€0,8 δισ.
29% συνόλου****



* 20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτομία επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προσιθέμενης αξίας.



Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

